

*20 yıldır İşçi Filmleri Festivalini düzenleyen,
yolu festivalle keşışen tüm festival gönüllülerine....*

Neden Karagöz ve Şarlo?

Çünkü:

İkisi de ‘toprakta karınca, suda balık, havada kuşur’, Nazım’dan.

İkisi de hakikattir, hayal perdesinden.

İkisi de küçük ‘büyük’ adamlardır ervah-ı ezelden.

İkisi de koparmıştır ipini, feleğin ellerinden.

İkisi de gönül işçisidir, ekmeğini ‘taştan’ çıkaran.

İkisi de bitmeyen bir Cumartesi’dir, güneşli günlerden.

İkisi de has tembellerdir, aylaklık mektebinden.

İkisi de özgür ruhludur, gelecek filan takmayan.

İkisi de çomaktır düzenin tekerine, eyvallahları yoktur otoriteye.

İkisi de gerçekçidir, imkânsızı isteyen.

İkisi de hayalgücüdür, gerçeğin çölünden.

İkisi de kaybedecek şeyi olmayan, patlak bir ayakkabı, eski bir ceketten.

İkisi de umuttur, sol memenin altındaki cevahirden.

İkisi de karaşındır, ‘gözü kara’ iki sürmeli.

İkisi de uzanamadığı ciğere demez ‘mundar’. Çıkar alır o yerden.

İkisi de çalar göle maya, “tutar mı ola” demeden.

İkisi de şarabi eşkiyadır, Robin Hood, Dadaloğlu, Bedrettin meşrebinden.

İkisi de Karagöz’dür Şarlo iken; Şarlo’dur Karagöz iken.

İkisi de evrenseldir yerel iken, yereldir evrensel iken.

İçindekiler

Sunuş: 20 Yıllık Festival Deneyiminden Sonra	17
1. Bölüm:	
Değişen Sinemalar ve Festivaller	38
Uluslararası Film Festivalleri, Hollywood ve Kültür Politikaları: Festival Çevresinde Anaakım Alternatifler	39
<i>Lalehan Öcal</i>	
Yeni Bağımsız Türk Sineması'nda Emekçi Özne, Festivalizm ve Alternatif Arayışlar: İşçi Filmleri Festivali	69
<i>Ash Daldal</i>	
Film Festivalleri ve Seyircisi	107
<i>Hakan Erkalıç, Senem A. Duruel Erkalıç, Emine Uçar İlbuğa, S. Serhat Serter, Aydın Çam, Ali Karadoğan</i>	
Sinemaların Krizi ve Alternatif Arayışları	139
<i>Önder Özdemir</i>	
Değişen Festivaller, Güvencesiz Emek ve İşçi Filmleri Festivali'nin Rolü	165
<i>Emine Uçar İlbuğa</i>	
2000 Sonrası Türkiye'deki Film Festivallerinde Sansür Mekanizmaları ve Aktörleri	193
<i>Sonay Ban</i>	
2. Bölüm:	
Başka Coğrafyalardaki Alternatif Film Festivalleri	222
Kâr Amacı Gütmeyen Kültür-Sanat Kurumları ve Uluslararası Film Festivalleri	223
<i>Eren Odabaşı</i>	
Festivallerin Ulus Kimliği Üzerine İnşası: Türk Film Festivalleri ve Öteki Festivaller	253
<i>Tuncer Mert Aydın</i>	

Kimliği Diasporada Yeniden Kurmak: Kürt Film Festivalleri <i>Fatma Edemen</i>	279
Büyüyen bir Eğride ve Ağda İşçi Filmleri Festivali <i>Steve Zeltzer</i>	297
ABD’deki Laborfest Deneyimi <i>Steve Zeltzer</i>	301

3. Bölüm:

Yönetmenler, Sinema Emekçileri, Filmler ve Festivaller	308
Yönetmenler İşçi Sinemasını anlatıyor! <i>Erden Kıral, Şerif Gören, Tayfun Pirselimoglu, Ezel Akay, Zeki Demirkubuz, Ümit Ünal, Derviş Zaim, Kazım Öz, İnan Temelkuran, İlksen Başarır, Seyfi Teoman, Özcan Alper, Hüseyin Karabey, Yeşim Ustaoglu</i>	309
Sultan’dan Tüm Emekçilere Sevgilerle Türkan Şoray röportajı	316
Set İşçisinin İş Madenci Kadar Ağır Ömer Uğur röportajı	318
‘Emek Rüyalarım Gariyor’ Hikmet Dikmen röportajı	320
Festival Artık ‘Üretime Geçti’ Ahmet Soner ve atölye katılımcıları röportajı	323
İçimizdeki ‘Bahar’ı Müjdeleyen Yönetmen Özcan Alper röportajı	327
Bambaşka Bir Dilde Mücadele İlksen Başarır röportajı	331
İktidarın ve Gücünün Yanında Yer Alan Çoğunluk Seren Yüce röportajı	333
Türkiye’de Press’in Hali Sedat Yılmaz röportajı	336

Önyargıları Kıran İsyanın Öyküsü, Bu Film Umutla Bitecek!	
Reyan Tuvi röportajı	340
İmdat! Polis Var!	
Eylem Şen röportajı	345
Sinema Engellilerin de Hakkı	
Kenan Önalın röportajı	349
Babamın Filmi	
Soner Sert röportajı	351
Yarın Soluk Alabilecek miyim? Belki...	
Metin Kaya röportajı	353
‘Sınıfım Benim Oksijenimdir’	
Macid Macidi röportajı	356
Yönetmen Kaçak, Film Kaçak, Bu Filmi Siz Kaçırmayın!	
Bahman Gobadhi röportajı	360
Gezi’nin Ritmi: İsyanın Müziği	
Michelangelo Severgnini röportajı	363
Normal Bir iş Yapmak İstiyorum!	
Tokaçi Tsuçiya röportajı	367
‘Artık Kapitalizmden Kurtulmalıyız!’	
Ken Loach röportajı	370
4. Bölüm:	
Bağımsız Festivaller Anlatıyor!	374
Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Festivali (BIFED)	375
Documentarist İstanbul Belgesel Günleri	380
Hangi İnsan Hakları? Film Festivali	384
Pembe Hayat KuirFest	387
Uluslararası İşçi Filmleri Festivali	391

Sunuş:

20 Yıllık Festival Deneyiminden Sonra

1990'lı yılların ortalarında, internetin Türkiye'ye girdiği dönemde, ODTÜ Bilgi İşlem Dairesi'nde çalışırken internetin sosyal iletişim imkanlarını nasıl dönüştürdüğünü yakından izliyordum. Edindiğim mesleki bilgi ve deneyimin toplumsal mücadelelere nasıl katkı sağlayabileceği üzerine bir grup arkadaşım ile fikir alışverişinde bulunuyorduk. Bu süreçte Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ndeki yüksek lisans eğitimim sırasında "alternatif medya" üzerine çalışmalar yürüttüm. 1997 yılında, bir sunuş yapmak üzere ABD'nin San Francisco kentinde düzenlenen *Labortech İşçi ve İletişim Konferansı*'na davet edildim. Burada internetin işçi mücadelesinde kullanımı üzerine oturumlar vardı. Ben de Türkiye'deki mevcut durumu betimleyen ve olası risklere dikkat çeken bir sunum yaptım.

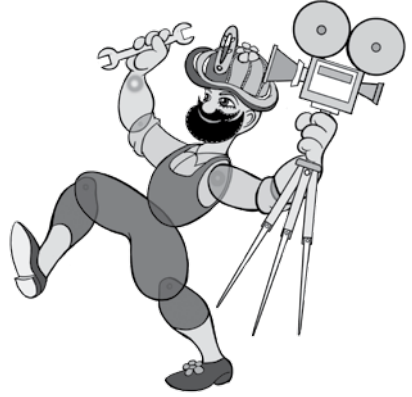

Bu konferans ile aynı zamanda 1994 yılından beri Laborfest adı ile bir işçi filmleri festivali düzenleniyordu. Festivali düzenleyenlerden Steve Zeltzer ve Güney Kore, Avusturya, İngiltere ve Latin Amerika ülkelerinden katılan festivalin diğer konukları ile tanışma şansım oldu. Böylece dünyada işçi filmleri festivali düzenleyen bir ağla temasımız başladı. 1999 yılında Funda Başaran, Ferda Koç, Esin Kunt ve Ahmet Yazgan ile Güney Kore'deki Seul İşçi Filmleri Festivali'ne katıldık.

Dönüşte Güney Kore’deki işçi mücadelesine ilişkin belgesellerin video kasetlerini yanımızda getirdik. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) ve Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK)’in sendika eğitimlerinde, video kaset çalar ve televizyon kullanarak bu videoları göstermeye başladık. 2000 yılında da Halkevleri Genel Merkezi yönetimini dijital bir projektör satın alınması konusunda ikna ettik. Bu dijital projektör ve video kaset çalar ile parklarda film gösterimlerini yaygın bir şekilde gerçekleştirdik.

İşte, Türkiye’de bir işçi filmleri festivali düzenleme fikri o yıllarda doğdu. Bir grup arkadaşımın Türkiye’de bir film festivali düzenleme olanakları üzerine görüş alışverişine başladık. Festival düzenleme fikrini, sürdürdüğümüz alternatif medya tartışmalarına ve deneyimlerimize dahil ettik. 2001 yılında Sendika.org sitesi ile başlattığımız alternatif medya deneyimleri ile festival fikrini beraber değerlendirdik. Türkiye’nin dört bir yanındaki kentlerde kitle iletişim araçlarıyla sömürgeleştirilmiş gündelik yaşamlarda yılda bir kez de olsa bir kırılma yaratmanın, bir çatlak açmanın önemli olduğunu biliyorduk. İnsanlara evlerinden çıkıp bir salonda başka insanlarla buluşma imkanı yaratmanın, bu buluşmayı işçi filmleri aracılığı ile evrensel bir buluşma hâline getirmenin öneminin farkındaydık. Sinemanın alışveriş merkezlerine hapsedildiği ya da filmlerin, her evin kendi yalnızlığında izlenmeye teşvik edildiği, tüm gerçekliklerin imajla yer değiştirdiği ‘kapitalizmin sonsuz gösterisi’ne karşı, sokağa çıkmak, başka insanlarla bir arada olmak, gerçekle yüzleşmek ve en önemlisi bunu bir şenlik olarak gerçekleştirmek gerektiğini seziyorduk. Sinemanın, insanı düşsel bir dünyaya çekme gücünün yanı sıra, emeğiyle geçinen işçilerin, kadınların, mültecilerin ve tüm ezilenlerin sıradan yaşamlarını, karşılaştıkları zorlukları ve verdikleri mücadeleleri perdeye yansıtması gerektiğine inanıyorduk. Sinemanın sadece bir sanat dalı değil, aynı zamanda gündelik gerçekliği görünür kılan ve daha güzel bir geleceği düşleme imkânı sunan bir araç olması gerektiğini düşündük. Bu nedenle, Türkiye’de uzun yıllardır İstanbul, Antalya, Adana ve Ankara’da düzenlenen film festivallerine benzemeyen bir festival hayal ettik. Yaptığımız uzun tartışmaların ardından,

yarışmasız, ücretsiz ve sponsorsuz bir festival düzenleme kararı aldık. Hiçbir finansal kaynağımız yoktu. Sponsorluk ya da fon desteğinin festivalin bağımsız ruhunu zedeleyeceğine inanıyorduk. Zorunlu harcamalarımız için sendikalardan, meslek odalarından ve demokratik kitle örgütlerinden destek talep ettik. Festival önce, DİSK’e bağlı Sinema Emekçileri Sendikası (Sine-Sen), Basın-İş, Halkevleri ve sendika.org sitesinin desteğiyle gerçekleştirildi. Sonraki yıllarda bu desteğe DİSK/Birleşik Metal-İş, Türk-İş’e bağlı Hava-İş, Petrol-İş, Tekgıda-İş, Tez-Koop-İş, KESK ve Türk Tabipleri Birliği gibi kuruluşlar da katıldı. Festivalin temel ilkelerinden biri gönüllü emeğe dayalı olmasıydı. Festival düzenleme komitemiz hiyerarşiden uzak, kolektif bir yapıya sahipti ve çalışmak isteyen herkese açık oldu.

Tüm bu bilinç, farkındalık ve sezgi ile festivali emeğin bayramının olduğu 1 Mayıs haftasında yapma kararı verdik. 2006 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir’de eş zamanlı olarak 1. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali’ni başlattık. Festivalin başlangıcındaki heyecanı ve motivasyonumuzu en iyi yansıtan anlatımlardan biri, Tufan Sertlek ile birlikte kaleme aldığımız metinde yer alıyor:

“2 Mayıs 2006... Beyoğlu’ndaki Yeni Melek Gösteri Merkezi... 1. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali açılış gecesi...1500 kişi var salonda... İğne atsan yere düşmez... En ön sırada az sonra sahneden “sizi kucaklıyorum” diye seslenecek olan 1919 doğumlu yazar, senarist Vedat Türkali oturuyor... Ezel Akay, Semir Aslan-yüreğ, Muzaffer Hıçdurmaz, Aytaç Arman, Barış Pirhasan, Sıdika Su ve bir çok tanıdık ve dost yüz festival konuğu... Sahnede oyuncu Derya Alabora, “Nasıl unutulabiliriz ki Maden’i” diyor, salon kararıyor ve perdede görüntüler beliriyor... Maden filminden

tanıdık sahneler... Sanki zaman durmuş, 1978'den bugüne dek onca yılda, madenlerde hiç birşey değişmemiş... Sahne yeniden aydınlandığında, iki güzel insan... Maden filminin yönetmeni Yavuz Özkan ve "bakmayın Maden Mühendisi ve Sendika Başkanı olduğuna, maden işçisidir o" diye anılan Çetin Uygur. Çetin Uygur 28 yıl gecikmiş bir teşekkürü etmenin mutluluğunu yaşadığını söylüyor, Yavuz Özkan'a "işçi sinemasına katkıları" nedeniyle teşekkür plaketi verirken. Ve diyor ki:

"Maden filmini köy köy dolaştırdık. Filmi ilk gösterdiğimizde işçiler filmi kahkahalarla izliyordu. 'Bak lan bu bizim sandukacıya benziyor!' bir diğeri ise 'bak lan bu müyendis aynı bizimkine benziyor' diyor ve gülüyorlardı. Aynı filmi ikinci kez izlediklerinde ise bu defa hiç ses çıkmıyordu. Sessizce hallerini seyrediyor ve düşünüyorlardı. İşçilerin eşleri filmin bitiminde diyorlardı ki: 'Bu filmi bizim heriflere de gösterin de adam olsunlar.'

Maden işçilerinin yer altında soludukları gaza, dışarda soludukları kötü hava da eklenince yer üstünde 10-12 saat uyumak zorundadırlar. Dolayısı ile onlar bırakın okumayı, düşünmeyi bile gündemlerinden çıkarmışlardır. 1978 yılında Maden filmi onlara bir başlangıç adımı idi, onların sınıfsal anlamdaki gelişmelerinin ilk adımı, ilk alfabesi idi.

28 yıl sonra filmin yönetmeni Yavuz Özkan'a teşekkür etme şansını buldum ve teşekkür ederim."

Görüntünün gücünü bu kadar vurucu bir şekilde başka ne anlatabilir ki? Muhalif siyasi hareketlerin marjinalleştiği, milliyetçiliğin ulusalcılık adı altında hortladığı, kültür, sanat ve edebiyat tartışmalarının cılızlaştığı, sinema izlemenin ya da roman okumanın hoşça/boşça zaman geçirme

*pratiğine indirgendiği bir ortamda, sinemanın, sanatın sadece dünyayı anlama ve anlatma çabasını değil, aynı zamanda da onu dönüştürme çabasını içerebileceğini unuttuk.*¹

1978 yılında çekilen Maden, televizyonun henüz her eve girmeye başladığı, sinema salonlarının yaygın olduğu yıllarda gösterildi. Ancak Çetin Uygur ve arkadaşları, madencileri köylerden otobüslerle şehir merkezine getirip sinema salonlarına doldurmak yerine, filmi doğrudan işçilerin yaşam alanlarına taşımayı seçtiler. Yeraltı Maden-İş sendikasının yöneticileri işçiler ile sinema üzerinden bağ kurdular. İşte, İşçi Filmleri Festivali'ni düzenleyenlerin motivasyonlarından biri de, 1978 yılındaki bu deneyimdi. Ve bu bilinçle, festivalimizi mahallelere, köylere taşıdık; filmleri yarıştırmadan, sponsorsuz ve kolektif emeğin ürünü olarak düzenledik.

Birinci İşçi Filmleri Festivali açılış gecesi için 3 Mayıs 2006 tarihinde yapılmak üzere Yeni Melek Gösteri Merkezi ile etkinlikten aylar önce bir sözleşme imzaladık. Gösteri merkezinin yetkilileri etkinlik başlamadan birkaç ay önce komitemize ulaşarak *‘başka bir uluslararası bir müzik organizasyonu sadece sizin istediğiniz tarihte gerçekleşebiliyor. Etkinlik tarihini bir gün önce olacak şekilde değiştirir misiniz?’* diye sordular. Önce bu teklifi kabul etmedik. Sonra tekrar aradılar ve zor durumda olduğunu ve organizasyonu yapan şirketin Yeni Melek Gösteri Merkezine ödeyeceğimiz kira bedelinin yarısını ödeyeceklerini söylediler. Bu defa teklifi yeniden değerlendirdik ve istedikleri bir günlük değişikliği yapmayı kabul ettik. Böylece açılışımız 2 Mayıs 2006 tarihinde Yeni Melek Gösteri Merkezi'nde gerçekleşti. Bu anıyı hatırladığımızda gülerek şu soruyu birbirimize hala sorarız: *‘Tekrar hayır! deseydik acaba paranın tamamını öderler miydi?’*. Sonradan afişlerden öğrendik ki uluslararası müzik organizasyonu bizlerin de severek takip ettiği *Alan Parsons Project*'in konseriymiş.

¹ Sertlek, Tufan- Özdemir, Önder (2024). “Madencilerin Maden Filmi”, Çetin Uygur Kitabı, Yalçın Bürkev (Edit.): içinde. NotaBene: İstanbul: 60-65.

2 Mayıs 2006 yılındaki açılışımızın onur konuğu Vedat Türkali idi. Festival komitesinden bir grup arkadaşla evine giderek kendisini davet ettik. Festivale özel bir konuşma yapacağını ancak ilerlemiş yaşı nedeni ile uzun süre ayakta duramayacağı için sahneye bir koltuk getirmemizi istedi. Sinemamızın ilk işçi filmi *Karanlıkta Uyananlar* ve *Güneşli Bataklık* filminin senaristi olarak bu filmlerin öykülerini müthiş akıcı bir konuşma ile sahnedeki koltuğundan 1500 kişiye anlattı.² Gecenin sonunda içinde kendisi ile ilgili bir akademisyenin hazırladığı uzun bir tanıtım yazısının da olduğu festival kataloğunu hediye ettik. Festival komitemiz adına Tufan Sertlek, Özlem Güngör ve Nalan Ulutürk Vedat Türkali'ye teşekkür ziyaretine gittiklerinde oldukça sert bir eleştiri ile karşılaşmışlar. 'Ben ölmüş müyüm? Neden benimle konuşmadan böyle şeyler yazmış bu hanım kızımız! Hadi o yazdı. Siz niye bunu yayınlayarak bu yanlış yaydınız? ' demiş. Bizim kataloğumuzdaki yazıda Vedat Türkali'nin bir dönem Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştığı yazıyordu. Halbuki bu gazetede hiç çalışmamış ve bu onun en hassas olduğu konuymuş. Aldığımız bu dersten sonra yayınlarımızı hazırlarken bir yanlışın taşıyıcısı, tekrarlayıcısı olmamak konusunda çok daha özenli olduk.

Festival sürecinde, çevirmen ve akademisyen Çağlar Tanyeri, babası Kaya Tanyeri'nin tavan arasında eski 8mm filmlerinin bulunduğunu söyleyerek bunları bizimle paylaştı. Festival komitesi olarak bu filmleri *telesine* işlemiyle dijitalleştirdik. Dijitalleştirdiğimiz görüntüleri izleyince iki büyük sürprizle karşılaştık. Bunlardan biri, Kaya Tanyeri'nin 1 Mayıs 1977'de çekip kurguladığı filmiydi. Filmde, özellikle Beşiktaş Dolmabahçe'deki yürüyüşte sinemacıların, sanatçıların ve oyuncuların 1 Mayıs mitingi öncesindeki coşkusu görülüyordu. Taksim Meydanı'na kadar olan yürüyüş sürecini kaydeden Kaya Tanyeri, konuşmalar başladığında çekimi durdurup alandan ayrılır. Ne yazık ki, 1 Mayıs 1977 katliamını görüntüleyemez. Ancak daha sonra yaptığı kurgu ile, döneme ait fotoğrafları

² Vedat Türkali'nin konuşmasının video kaydı İşçi Filmleri Festivali Youtube kanalında yer alıyor : <https://www.youtube.com/watch?v=psDvedU1cX8> son erişim tarihi 01.03.2025.

ve ünlü *Görevimiz Tehlike* filminin repliklerini kullanarak, katliamın arkasındaki dış güçler bağlamını vurgular.³ Kaya Tanyeri'nin tavan arasında 25 yıl boyunca unutulmuş bir diğer filmiyse, *Güneşe Dönük Kamera* adlı belgeseldi. 1978 yapımı, Vedat Türkali'nin senaryosunu yazdığı, Süreyya Duru'nun yönettiği *Güneşli Bataklık* filminin kamera arkası görüntülerinden oluşan bu belgesel, 1979 yılında çekilir. Kaya Tanyeri, film setinde çekim sürecini belgeleyerek, oyuncularla ve senarist Vedat Türkali ile röportajlar yapar. Büyük ihtimalle, Türkiye'de bir sinema filmine dair çekilmiş ilk kamera arkası belgeseli olan bu film, *Güneşli Bataklık* filmiyle birlikte İşçi Filmleri Festivali'nde gösterildi.

İkinci İşçi Filmleri Festivali'nin açılış gecesi 2 Mayıs 2007 tarihinde Emek Sineması'nda gerçekleşti. Timur Selçuk'un piyanosu ile 1 Mayıs Marşı'nı söylediğinde seyircinin coşkusu görülmeye değerdi. Bu etkinlik için Emek Sineması'na piyano getirmek durumunda kaldık. Piyano taşımamanın zahmetli ve pahalı bir iş olduğunu o zaman bu deneyimle öğrenmiş olduk. Gecenin diğer konuğu 1 Mayıs Marşı'nın bestecisi Sarper Özsan, marşı besteleme sürecini sahnede anlattı.

³ Bu belgesel, Türkiye'de ilk kez dijital sinema kütüphanesi sinematek.tv'de yayınlandı: <https://sinematek.tv/1-mayis-77-1977/> son erişim tarihi 01.03.2025.

Üçüncü İşçi Filmleri Festivalinin açılışı için bir tören yapılmadı ama 7 Mayıs 2008 akşamı Emek Sineması'nda özel bir gece düzenledik. Ama 2 Mayıs tarihine alışkın olan seyirciler Fransız Kültür Merkezi'nde yapılan ilk gösterime açılış gecesi zannederek çok yoğun ilgi gösterdiler. Bu deneyimden sonra festival gecelerimiz hep festivalin ilk gününde yapıldı. Festival etkinliğimizin sunuculuğunu oyuncu Yetkin Dikinciler yaptı. Moğollar müzik grubundan Cahit Berkay ile Emrah Karaca da bir konser verdiler. Emek Sineması'nın oldukça yüksek olan kira bedelini Şişli Belediyesi'nin üstleneceğini, başkan yardımcısını ziyaret ettiğimizde öğrenmiştik. Açılışa davet ettiğimizde sahnede hem ona hem de Şişli Belediyesi'ne teşekkür ettik. Ancak festival sonrası görüştüğümüzde belediyenin bu ödemeyi yapamayacağını söyleyerek bizi yüzüstü bıraktı. Emek Sineması işletmecisine olan borcumuzu ödemekte çok zorlandığımızı hatırlıyorum.

Dördüncü yılımızın açılış gecesi yine Yeni Melek Gösteri Merkezi'nde oldu. Açılış gecemizin onur konuğu Kanada'da yaşayan belgesel yönetmeni İshak Işıtan idi. Sunucumuz Bennu Yıldırımlar sahneye İshak Işıtan'la birlikte yönetmen Özcan Alper'i de kendisine bir çiçek vermek üzere çağırmişti. Yıllar sonra Türkiye'ye ilk defa gelen yönetmen, tüm heyecanı ile 34 kişinin öldürüldüğü 1 Mayıs 1977 mitinginde nasıl çekim yaptığını, uzak doğu sporları ile kendisini nasıl koruduğunu dakikalarca anlatmış, çiçek verme serenomisi oldukça uzamıştı. Düzenleme komitesinde sahne akışından sorumlu olan sevgili Özlem Güngör çok zor anlar yaşamıştı.

2 Mayıs 2010 tarihinde Beşinci Uluslararası İşçi filmlerinin Festivali'nin açılış gecesi Yeni Rüya Sineması'nda yapıldı. Festivalde her yıl olduğu gibi o yıl da sinema ve emek alanından çeşitli isimlere teşekkür plaketleri verildi. Festivalin onur konuğu Türkan Şoray'a, Türk sinemasına yaptığı katkılardan ötürü teşekkür edilirken, festivalin maskotu Karagöz ve Şarlo'nun illüstratörü Aydan Çelik, festival adına Sultan'a bir armağan olarak "al yazma" sundu. Türkan Şoray'ın festivalimize konuk olmasında, kendisiyle bir televizyon programında birlikte çalışan Nuh Köklü'nün payını anmadan

geçemem. 2015 yılında, Kadıköy’de sadece kar topu oynadığı için faşist bir esnafın saldırısı sonucu hayatını kaybeden sevgili dostumu burada bir kez daha özlemle anıyorum. Tekel işçilerinin örgütlü olduğu sendika Tekgıda-İş’in genel başkanının da katıldığı açılışa çok sayıda sendika, kitle örgütü temsilcisi ve sanatçı destek verdi. Sendika yönetimine muhalif bazı işçiler, sendika genel başkanının konuşmasını protesto etmek için salonu terk ettiler. Bu olay, açılış gecesinde heyecanlı anlara sahne oldu.

İşçi Filmlerinin en önemli yönetmenlerinden Ken Loach ve onun 1996 yılından itibaren tüm filmlerinin senaristi Paul Laverty uzun süredir radarımızdaydı. Onlara ulaşmak istiyorduk. ABD’deki işçi filmleri festivali düzenleyicilerinden dostumuz Steve Zeltzer’den Paul Laverty’nin iletişim bilgilerini temin ettik. 2011 yılında festival ekibimizden Funda Başaran ile beraber İspanya’nın Madrid şehrinde yaşayan Paul Laverty ile buluştuk. Kendisini festivalimize davet ettik. Yedinci İşçi Filmleri Festivali’nin konuğu olarak İstanbul’a geldi. Festival ekibimizle 1 Mayıs’ta Taksim meydanındaki mitinge katıldı⁴. 2 Mayıs 2012 tarihinde açılış gecemize ve 3 Mayıs günü de bir söyleşiye katıldı. Çok izlenen bir televizyon haber kanalında canlı yayın konuğu oldu. Gazete ve dergilerde kendisi ile yapılan röportajlar yayınlandı, ABD’den *Fukushima Asla* filminin yönetmeni Steve Zeltzer, *Harvard’ın Saklı Tarihi* filminin yönetmeni Shin Eun-jung, Hindistan’dan *Trans Halinde* filminin yönetmenleri Ekta Mittal, Japonya’dan Fumiaki Kojima 2012 yılındaki festivalin diğer konukları idi.

İşçi filmlerinin yönetmeni Ken Loach’a da Paul Laverty aracılığı ile bir yıl sonra ulaştık. Festival gönüllüsü gazeteci Mahmut Hamsici Londra’da Ken Loach’ı ziyaret ederek bir plaket verdi ve bir söyleşi gerçekleştirdi⁵. Ken Loach’ın İşçi Filmleri Festivali’ne gönderdiği

⁴ Erman Ata Uncu, ‘Paul Laverty, Taksim’deydi: Çocukluğuma döndüm sanki’ 2.5.2012 Radikal gazetesi, <https://sendika.org/2012/05/paul-laverty-taksimdeydi-cocukluguma-dondum-sanki-erman-ata-uncu-radikal-66439> son erişim tarihi 23.2.2025

⁵ Ken Loach’la özel röportaj: ‘Artık kapitalizmden kurtulmalıyız’ bu kitabın Yönetmenler, Sinema Emekçileri, Filmler ve Festivaller bölümünde, s. 370.

video mesajını 2 Mayıs 2013 tarihindeki Sekizinci Uluslararası İşçi Filmleri Festivali açılış gecesinde seyircilerimizle paylaştık.⁶

Ankara Mamak'ta, eski bir yazlık sinema alanını İşçi Filmleri Festivali gösterimi için yeniden düzenledik. Geleneksel yazlık sinemaların ruhunu yaşatmak adına alanı renkli ampullerle süsledik ve tahta sandalyelerle donattık. Mamak Halkevi'nden festival dostları, Mısır ve frigo yerine, kendi elleriyle yaptıkları gözlemeleri izleyicilere ikram ettiler.

Günler öncesinden, 5 Mayıs 2014 akşamı Yılmaz Güney'in *Umut* filminin gösterileceği duyurulmuştu. Gösterim saati geldiğinde yazlık sinema tamamen doldu. Film başladığında ise büyük bir sürprizle karşılaştık: Perdede Yılmaz Güney'in *Umut*'u yerine, 1989 yapımı aynı adlı başka bir film vardı. Filmin temininden sorumlu arkadaşımız, son anda bir DVD-CD satıcısından filmi satın almış, ancak kontrol etmeyi ihmal etmişti. Ani bir çözüm arayışıyla, Mamaklı bir komşumuzdan Yılmaz Güney'in '*Sürü*' filmini temin ettik ve gösterimi 45 dakikalık bir gecikmeyle gerçekleştirdik. Bu aksiliklere rağmen, o gece unutulmaz bir deneyime dönüştü ve açık havada film izleme kültürünü yeniden canlandırmanın ne kadar kıymetli olduğunu bir kez daha görmüş olduk.

Onuncu Uluslararası İşçi Filmleri Festivali'nde *Bir Avuç Cennet* filmini göstermek istedik. Filmin gösterimi için izin almak üzere yönetmeni Muammer Özer'e ulaşmaya çalıştık. Ancak kendisi hakkında bilgisi olan kimseye ulaşamadık. İnternette arama yaptığımızda

⁶ Ken Loach'ın video mesajı: <https://www.youtube.com/watch?v=IV1i5jLwiNs> son erişim 23.2.2025

1970’li yıllarda Türkiye’den ayrıldığını, yaklaşık 40 yıldır İsveç’te yaşadığını öğrendim. Sosyal medya platformu Facebook’tan soyadı Özer olan ve İsveç’te yaşayan yaklaşık 40 kişiye tek tek mesaj gönderdim. Neyse ki mesajlardan birisi sahibine ulaştı. Muammer Özer’in oğlu yanıt verdi ve babası ile bizi buluşturdu. İnternet üzerinden görüntülü olarak yaptığımız toplantılarda festivalimizi tanıttık. Türkiye’de yıllardır yasaklı olan ‘Kara Sevdalı Bulut’ filmini göstermemizi önerdi. Muammer Özer’i 2 Mayıs 2015 tarihinde Şişli Kent Kültür Merkezi’nde gerçekleştirdiğimiz açılışa onur konuğu olarak davet ettik. Sahnede ‘Kara Sevdalı Bulut’ filminin başına gelenleri ve dönemin sinema sektöründen önemli ‘şahsiyetlerinin’ onu nasıl yalnız bıraktığını seyircilerle paylaştı. ⁷ 3 Mayıs günü filmin ilk gösteriminden sonra seyircilerin sorularını yanıtladı. Kendisi ile sinema dergileri röportajlar yaptılar. Muammer Özer’i ve yasaklı filmini yıllar sonra sinema seyircisi ile İşçi Filmleri Festivali buluşturmuş oldu. Muammer Özer de bizi ‘İsveç’in soldaki yönetmeni’ Bo Widerberg’in filmleri ile tanıştırdı. ⁸ 1997 yılında ölen Bo Widerberg’in üç adet filmini sonraki yıllarda programımıza aldık ve bu filmler Türkiye’de ilk defa festivalimizde gösterildi.

On birinci festivalin açılış gecesinin onur konuğu gazeteci Can Dündar idi. Kanun Hükmünde Kararnamelerle (KHK) işlerinden atılan akademisyenler de unutulmadı. Haksız yere bir süre tutuklu kaldıkları cezaevinden yeni çıkmış KHK’lı akademisyenler Meral Camcı, Esra Mungan, Muzaffer Kaya, Kıvanç Ersoy açılış gecesinin sahnesinden seyirciye seslendiler.

Covid-19 Pandemisi döneminde salonlarda festival düzenleme koşulları yoktu. Birçok film festivali bu koşullar nedeni ile düzenlenmedi. Koşulları değerlendirdik ve festivalimizi çevrimiçi olarak gerçekleştirmeye karar verdik. 2020 yılındaki On Beşinci Uluslararası İşçi Filmleri Festivali’ni ‘Evde Kalamayanları Gör’ mottosuyla

⁷ Kara Sevdalı Bulut Dosyası: <https://sinematek.tv/kara-sevdali-bulut-dosyasi-muammer-ozet/> son erişim 23.2.2025

⁸ Özdemir, Önder: İsveç’in Soldaki Yönetmeni: Bo Widerberg, Altyazı Aylık Sinema Dergisi Mayıs 2016 161. Sayı s.66-69

tamamen çevrimiçi olarak gerçekleştirdik. Filmlerimiz sinema salonlarındaki gösterimler gibi ilan edilen saatlerde çevrimiçi olarak gösterildi ve daha sonra gösterimden kaldırıldı. 2021 yılındaki İşçi Filmleri festivalinde ise sunucumuzu ve konukları bir stüdyoya davet ederek yine çevrimiçi olarak gerçekleştirdik. En başından itibaren açılış gecelerinde her yıl bir gönüllümüz festival komitesi adına sahneden sesleniyordu. Daha önce fiziki olarak açılışlarımızda bulunamadıkları için festival komitesi adına konuşma yapamayan Almanya’da ve Japonya’da yaşayan iki gönüllümüz, 2020 ve 2021 yıllarındaki çevrimiçi açılışlarımızda komite adına konuşmalar yaptılar⁹.

Otobüs ve Sarı Mercedes gibi çok iyi iki işçi filmini yapmış Tunç Okan’ı festivalimize davet etmek ve retrospektifini gerçekleştirmek istiyorduk. Ancak kendisine yıllardır ulaşamıyorduk. İsviçre’de diş hekimliği yaptığını daha önce kendisi ile yapılmış röportajlardan öğrendik. İsviçre’deki telefon rehberi sisteminden kliniğinin telefonunu öğrendim ve kendisine ulaşarak Cenevre kentinde ziyaret ettim. Kendisi ile sinematek.tv için uzun bir sözlü tarih söyleşisi yaptım.¹⁰ İşçi Filmleri Festivaline davet ettim. Covid-19 Pandemisi koşulları ile seyahatler kısıtlanınca, çevrimiçi yaptığımız On beşinci İşçi Filmleri Festivali’ne 2 Mayıs 2020 tarihinde çevrimiçi olarak katıldı ve izleyicilerin sorularını yanıtladı.¹¹

6 Şubat 2023 tarihindeki büyük deprem felaketi sonrasında yapılan dayanışma faaliyetlerine işçi filmleri festivalinin gönüllüleri olarak katıldık. 23 Nisan 2023 haftasında Hatay’da çocuklarla birlikte idik. Bir hafta süresince çocuklara filmler gösterdik. 2 Mayıs 2023 tarihindeki On Sekizinci İşçi Filmleri Festivalinin açılışını İstanbul ile eş zamanlı olarak Hatay’da yaptık.

⁹ İşçi Filmleri festivali açılışlarında festivali düzenleyenler adına festival gönüllüleri Erkan Ülker, Haşmet Camcı, Deniz Devrim Dede, İnan Öner, Sevim Işık Bâro, Umut Dağı, Zafer Ayden, Doğançan Erdoğan, Ece Ünsal, Meral Camcı, Özgür Balcı, Aslı Takanay, Alaattin Timur, Didem Kırış, Tufan Sertlek ve Önder Özdemir sahneden seslendiler.

¹⁰ Otobüs ve Sarı Mercedes’in yönetmeni Tunç Okan <https://sinematek.tv/otobus-ve-sari-mercedesin-yonetmeni-tunc-okan/> son erişim tarihi 24.02.2025.

¹¹ Tunç Okan Söyleşisi, <https://www.youtube.com/watch?v=5Xe-Q1kfB1A> 2 Mayıs 2020, son erişim tarihi: 24.02.2025.

On dokuzuncu yılımızda *Kanun Hükümü* isimli belgesel film için önemli bir karar aldık. *Kanun Hükümü* filmi 2023 yılında Antalya Film Festivali’nde yasaklanmış ve tepkiler üzerine festivalin iptal edilmesine kadar giden bir süreç yaşanmıştı. Yönetmeni Nejla Demirci ile iletişim kurarak kendisinin bu süreçteki sansüre karşı yürüttüğü mücadelesini desteklemek amacıyla filmi festivalimizde göstermek istediğimizi söyledik. Film programımıza aldık ve kamuya duyurduk. Kanun Hükümü, festivalin Ankara programının açılış filmi idi. Ancak filmin gösterim saatinden hemen önce gösterim salonlarına savcılık tarafından polis memurları ile resmi yazı tebliğ edilerek “filmin yasaklandığını ve gösterilmesi halinde suç işlenmiş olacağı” iletili. O tarihe kadar ‘Kanun Hükümü’ filminin festivallerde gösterimi dolaylı baskılarla engellenirken, ilk defa işçi filmleri festivali sırasında hükümet tarafından açıkça sansür uygulandı.

Festivali sadece film gösterimi değil festival yürüyüşüyle, açılış gecesiyle, atölyeleriyle, sokaklarda, köylerde, işyerlerinde her yerde yapmayı hedefledik. Örneğin *Laborcomm İşçi ve İletişim Konferansı* İşçi Filmleri Festivalleri içerisinde düzenlendi. Konferanslarda

birçok sunum, makale, tartışma gerçekleştirildi. İşçi Filmleri Festivali kapsamında Sonbahar filminin senaryo ve kurgu notları üzerine Thomas Balkenhol ile bir söyleşi gerçekleştirildi. *Türkiye’de İşçi Olarak Oyuncu* başlıklı bir panel Taner Rumeli, Sermet Yeşil, Tilbe Saran, Fırat Tanış ve Mehmet Onat Öztürk katılımı ile yapıldı. İşçi Filmleri Festivali’nin açılış gecelerinde, birçok değerli sanatçı ve gazeteci sunuculuk yaptı.¹² Akademisyen, yönetmen ve senarist konuşmacıların katılımı ile *Yapay Zeka ve Sinema* söyleşisi gerçekleştirildi. *Kısa Film Uzun Muhabbet* adını verdiğimiz söyleşilerde kısa film yapan yönetmenleri seyircilerle bir araya getirdik. Bu söyleşilere katılanlardan biri de Kıvanç Sezer’di. Daha sonra *Babamın Kanatları* ve *Küçük Şeyler* isimli iki uzun metraj işçi filminin yönetmen koltuğunda oturacaktı.

Japonya’da yaşayan sevgili İnan Öner, yıllarca İşçi Filmleri Festivali’nin en özgün işlerinden birisini gerçekleştirdi. İnan Öner neredeyse her yıl Japonya’dan bir filmi seçerek Japoncadan Türkçeye çevirdi. Yönetmenlerden bazılarının festivale konuk olmasını sağladı, bazıları ile ise Japonya’da röportajlar yaptı. Bu etkinliklerle İşçi Filmleri Festivali seyircileri, Japon sinemasının işçi filmi örneklerini tanımış oldu.

Festival afişlerimizin festivalimizin ruhunu yansıtmaları için özel çaba gösterdik. Festivalimizin maskotları Karagöz ile Şarlo’nun ortaya çıkış öyküsünü, yaratıcısı Aydan Çelik *‘İşçi Filmleri Festivali afişlerinin şahsi tarihi’*nde şöyle anlatır:

‘Festivalin ana karakteri Karagöz olmalıydı. Hem inşaat işçisi hem de sinemanın anası sayılacak gölge tiyatrosunun karakteri olması ona otomatik olarak bu payeyi kazandırıyordu. Çakralar açılınca devamının gelmesi zor olmadı. Ufukta Karagöz sökün edince, ardından Şarlo, zihin kadrajına girdi. O da emek sinema

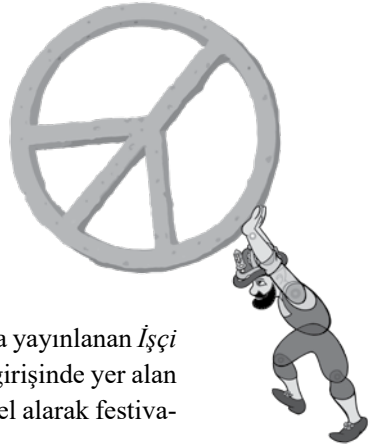
¹² Derya Alabora, Mustafa Alabora, Yetkin Dikinciler, Türkü Hazel, Benu Yıldırımlar, Levent Üzümcü, Fırat Tanış, Kadir Özdal, Mert Fırat, Şenay Gürler, Funda Eryiğit, Sevinç Erbulak, Onur Saylak, İrfan Değirmenci, Berkay Ateş, Alican Yücesoy, Volkan Yosunlu, Ayşen Şahin, Emre Canpolat, Bülent Emrah Parlak ve Güzide Arslan festivalin açılış gecelerinin sunucuları idi.

tarihinin en ölümsüz filmlerinden birinin Asri Zamanlar'ın (Modern Times) yaratıcısıydı' ¹³

Neo-liberalizme Karşı Direniş Öyküleri; Yoksulluk Direniş Umut: Anlattığın Senin Hikayendir; Emeği Gören Kamera Sokağa Çıkan Sinema; Biz Başka Dünya İsteriz; Güvencesizliğe Seyirci Kalma; Toprağımız Havamız Suyumuz İçin Doğal Olarak Direniş; Hepimiz Şüpheliyiz: Özgürlük Emek İster; Sınırdan Yaşamak; Her Yer Festival Her Yer Direniş, İşimiz Gücümüz Yaşamak, Barbarlığa Karşı Umut Öyküleri; Cesaret Bulaşıcıdır; Sessizlik Sinemada Güzel; Evde Kalamayanları Gör! mottoları ile festivalin maskotları Karagöz ve Şarlo 20 yılda Türkiye'nin dört bir yanını dolaştı, kimi zaman film çekti, kimi zaman Sifos oldu, kimi zaman halaya durdu.

2015 yılında festivalin onuncu yılında yayınlanan *İşçi Filmleri ve Öteki 'Sinemalar'* kitabının girişinde yer alan tespitleri sonraki on yıl süresince de temel olarak festivalimizi düzenledik;

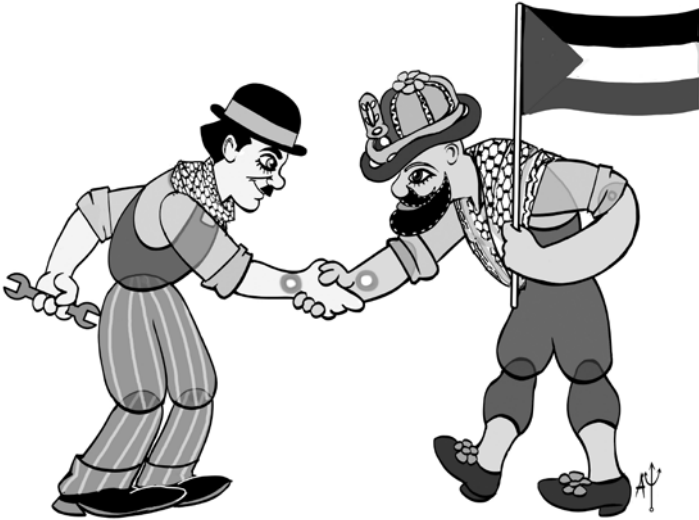
'Festival öncelikle filmlerin üretim sürecini ve üretim sürecinin bir parçası olarak kolektif emeği önceliyor. Bu nedenle her yıl, setlerde çalışan tüm sinema emekçilerini hatırlamayı, hatırlatmayı ve başından beri o emekçilerin daha iyi iş ve yaşam koşulları için verdikleri mücadeleyi desteklemeyi ve bu mücadelenin örgütleriyle dayanışmayı sürdürüyor. İkinci olarak gelişen ve giderek yaygınlaşan teknolojik araçların herkesin kendi filmini yapabilmesini olanaklı hale getirdiği gerçeğinden hareketle, amatör yapımlara, hiyerarşik olmayan üretim süreçlerinden çıkmış ürünlere her zaman kapılarını açıyor. Kapılarını açmakla kalmıyor, özendiriyor, düzenlediği atölyelerle yaygınlaştırmaya çalışıyor. Üçüncü

¹³ Çelik, Aydan 'İşçi Filmleri Festivali afişlerinin şahsi tarihi' İşçi Filmleri Öteki Sinemalar, Funda Başaran (Edit.): içinde. Yordam: İstanbul:27-41.

olarak ise sinemanın film dağıtım tekellerinin insafına bırakılmış olduğunun, yönetmenlerin film yaparken 'Acaba izleyiciye ulaşır mı?' kaygısı taşıdığının bilinciyle tüm Türkiye'yi sinema salonuna çevirerek, emekten yana sinemayı dağıtımcılara, büyük salon zincirlerine mecbur bırakmayan; izleyici ile filmleri buluşturacak bir seçenek ulaştırmayı amaçlıyor.¹⁴

İşçi Filmleri Festivali, her yıl açılış gecesinde işçi direnişlerinin temsilcilerine sahnesini açtı ve bir set emekçisine plaket verdi. Gezici bir festival olma misyonuyla, her yıl yeni şehirleri ve kasabaları rotasına ekleyerek, Türkiye'nin dört bir yanında daha fazla insana ulaştı. İstanbul, İzmir ve Ankara'daki gösterimlerinden sonra, Türkiye'nin birçok bölgesinde yeniden gösterimler yapıldı. Adana, Akhisar, Antakya, Antalya, Ardahan, Bandırma, Batman, Bolu, Burhaniye, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Eskişehir, Gönen, Hopa, Kemalpaşa, Kuşadası, Kocaeli, Konya, Lüleburgaz, Mardin, Mersin, Muğla, Niğde, Samsun, Sivas, Tarsus, Trabzon ve Zonguldak gibi

¹⁴ Başaran, Funda Giriş: Uluslararası İşçi Filmleri deneyimi, *İşçi Filmleri Öteki "Sinemalar"*, Funda Başaran (Edit.): içinde. Yordam: İstanbul: 9-26.

birçok noktada festival gerçekleştirildi. Festivalin etkisi Türkiye sınırlarını da aştı. İngiltere'nin Londra kentinde, Almanya'nın Bremen şehrinde ve Kıbrıs'ta İşçi Filmleri Festivali düzenleme komitesinin desteğiyle, aynı logo ve ruhu taşıyan festivaller düzenlendi.

Örneğin, 2014 yılında Eskişehir'deki İşçi Filmleri Festivali kapsamında tam 76 film gösterildi, 17 farklı noktada gösterimler yapıldı. Bunlardan 7'si fabrika gösterimiydi ve işçiler kendi çalışma alanlarında film izleme fırsatı buldu. Eskişehir'de festival kapsamında fabrikalarda Yavuz Özkan'ın yönetmenliğini yaptığı, Tarık Akan ve Cüneyt Arkın'ın başrollerini paylaştığı *Maden* filmi gösterildi. Böylece, işçiler kendi yaşamlarına dokunan bu önemli filmi kolektif bir deneyim içinde izleme şansı buldu.

2012-2018 yılları arasında, İşçi Filmleri Festivali'nin İstanbul, Ankara ve İzmir'deki açılışlarına Diyarbakır da eşlik etti. Böylece festival, yedi yıl boyunca 1 Mayıs haftasında dört farklı şehirde eş zamanlı olarak gerçekleştirildi. Diyarbakır, festivale kendi dinamiklerini ve renklerini katarak bu sürecin bir parçası oldu. Diyarbakır'daki festival ekibi, 5-6 Mayıs 2014 tarihlerinde Çınar ilçesinin Elvendi (Ortaşar) ve Xanika Jer (Aşağı Konak) köylerinde film gösterimleri düzenledi. Köy halkının büyük bir kısmı, ilk kez büyük perdede film izleme deneyimi yaşadı. Özellikle çocukların, beyaz perdede gördükleri görüntülere büyülenmiş gibi bakışlarını fotoğraflarda gördüğümüzde, biz de 'iyi ki bu yaşananlara katkımız oldu, iyi ki bu festivalin bir parçasıyız!' dedik.

Festival, yalnızca kentlerin sinema salonlarında değil, meydanlarında ve mahalle parklarında da izleyicileriyle buluşarak önemli bir fark yarattı. Böylece, filmler sayesinde dünyada yalnız olmadığımızı, bizim gibi yaşamı deneyimleyen başka insanların da var olduğunu görmeyi; bu ortak deneyimler üzerine düşünmeyi ve hep birlikte daha insanca bir geleceği tahayyül etmeyi amaçladık. Bunu yaparken, giderek ticarileşen ve rekabeti körükleyen diğer film festivallerinin aksine, gösterimlerimizi tamamen ücretsiz, festivalimizi ise yarışmasız olarak düzenledik. Kapitalist kültür endüstrisinin yatırım

trendlerine yön veren festivallerin aksine, amacımız bağımsız sinemanın görünürlüğünü artırmak ve onu geniş kitlelerle buluşturmak-tı. 20 yıl boyunca 1201 adet film gösterdik; farklı coğrafyalardan yüzlerce filmi Türkçeye çevirdik. Pek çok film, Türkiye’de ilk kez İşçi Filmleri Festivali kapsamında gösterildi. Bu filmlerin önemli bir bölümü, yıllardır sendikalarda, demokratik kitle örgütlerinde ve eğitim toplantılarında tekrar tekrar gösterilmeye devam ediyor. Festival süresince düzenlediğimiz atölyeler ve söyleşilerle, sadece filmleri izleyiciyle buluşturmakla kalmadık, aynı zamanda filmleri yapanlarla seyircileri doğrudan bir araya getirecek alanlar açmaya çalıştık.

2006 yılında ilk kez düzenlendiği günden itibaren yarışmasız, ücretsiz ve sponsorsuz olma ilkesiyle yoluna devam ettik. Tamamen gönüllülerin emeğiyle hayata geçirilen bir festival olarak, sinemanın yalnızca bir sanat değil, aynı zamanda bir dayanışma ve mücadele aracı olduğunu vurguladık. Bu yönüyle, birbirinin kopyası olan ve büyük sermaye gruplarının desteğiyle yürütülen festivallerden ayrıştık. Kültür Bakanlığı’ndan destek ve büyük şirketlerden sponsorluk alan, dolayısıyla seçkilere zaman zaman oto sansür uygulayan festivallerin aksine bağımsız ve özgür bir platform olmayı amaçladık. Bu yolda İşçi Filmleri Festivali yalnız değil. *Documentarist İstanbul Belgesel Günleri, Hangi İnsan Hakları? Film Festivali, Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Festivali (BIFED) ve Pembe Hayat KuirFest* gibi festivaller görünmeli, gösterilmeli, tanıtılmalı ve daha çok insana ulaşmalı. Bu kitap aynı zamanda bu amaçla hazırlandı. Okuyacağınız yazılar Türkiye’deki ve dünyadaki film festivallerini farklı yönleriyle ele alıyor ve bağımsız festivallere, bağımsız sinemalara ve alternatif arayışlara vurgu yapıyor.

Değişen Sinemalar ve Festivaller bölümünde ;

Lalehan Öcal, *Uluslararası Film Festivalleri, Hollywood ve Kültür Politikaları: Festival Çevresinde Anaakım Alternatifler* başlıklı makalesinde, büyük festivaller ile küçük festivaller arasındaki diyalektik yapıyı ve bu yapıyı kuran sosyal, endüstriyel, kültürel, siyasal, ekonomik ağı incelemektedir.

Aslı Daldal, *Yeni Bağımsız Türk Sineması'nda Emekçi Özne, Festivalizm ve Alternatif Arayışlar: İşçi Filmleri Festivali* yazısında, emekçi öznenin ve sınıf çatışmalarının yeni bağımsız sinemacılarımızın eserlerinde 1990'ların ortalarından itibaren neden yer bulamamaya başladığına odaklanıyor. Küreselleşme ve Festivalizm kavramları ile festivalleri değerlendiriyor; neoliberal hegemonik kültür endüstrisine “alternatif” bir festivalin olasılığı üzerinde duruyor ve bu bağlamda İşçi Filmleri Festivali’ni mercek altına alıyor.

Hakan Erkılıç, Senem A. Duruel Erkılıç, Emine Uçar İlbuğa, S. Serhat Serter, Aydın Çam, ve Ali Karadoğan tarafından hazırlanan *Film festivalleri ve seyircisi* makalesinde *Türkiye’de film festivalleri: Yapısı, Ekonomisi, işleyişi, Seyirci profili* adlı projenin festival seyircisi ile ilgili bulguları paylaşılıyor.

Emine Uçar İlbuğa, *Değişen Festivaller, Güvencesiz Emek ve İşçi Filmleri Festivali'nin Rolü* makalesinde, Türkiye’de film festivallerinin değişen yapısını, festivallerdeki ve sinemadaki görünmeyen emeği inceliyor.

Sonay Ban, *2000 Sonrası Türkiye'deki Film Festivallerinde Sansür Mekanizmaları ve Aktörleri* başlıklı çalışmasında; 2000’den itibaren mekanizmaları ve uygulayıcıları ve manevra alanları çeşitlenen film sansürünü festivallerde yaşanan vakalar (ve bağlamları) üzerinden tartışarak toplumsal hafızaya not etmeyi amaçlıyor.

Ben de *Sinemaların Krizi ve Alternatif Arayışları* başlıklı çalışmamda, sinema salonlarının seyirci bulamama krizinin izlerini, sinema salonlarının dönüşümünden başlayarak aradım. Film yapımcılarının karşı karşıya olduğu filmlerin dağıtım ve gösterimindeki

sorunları; bu sorunlara çözüm alternatiflerini ve bunlar arasındaki bir sinema kooperatifinin deneyimlerini yazdım.

Başka Coğrafyalardaki ‘Öteki’ Film Festivalleri bölümünde;

Eren Odabaşı, *Kâr Amacı Gütmeyen Kültür-Sanat Kurumları ve Uluslararası Film Festivalleri* yazısında, Kuzey Amerika ve Avrupa’daki farklı festival organizasyon modellerini analiz ederek, bağımsız sinema kurumları ile film festivalleri arasındaki ilişkiye ışık tutuyor.

Fatma Edemen, *Kimliği Diasporada Yeniden Kurmak: Kürt Film Festivalleri* yazısında Avrupa’daki Kürt film festivalleri üzerine yazdı.

Tuncer Mert Aydın, *Festivallerin Ulus Kimliği Üzerine İnşası: Türk Film Festivalleri ve Öteki Festivaller* yazısında festivallerin ulusal kimliği nasıl benimsediği ve temsil ettiği olgusunu tarihsel bağlamı da gözeterek yurt dışında düzenlenen Türk film festivalleri üzerinden inceledi.

ABD San Francisco’daki İşçi Filmleri Festivali Laborfest’i başlatanlardan Steve Zeltzer, Festival Gazetesinin 2008 yılındaki Mayıs sayısında, *Büyüyen bir eğride ve ağda işçi filmleri festivali* başlığı ile bir yazı yazdı. Steve Zeltzer’den bu kitap için Laborfest ve işçi filmleri festivallerini yeniden değerlendiren yeni bir yazı talebimi büyük bir incelikle kabul etti. *ABD’deki Laborfest deneyimi* başlıklı yazısında 1994’den itibaren Laborfest’i, dünyadaki işçi filmleri festivallerinin deneyimini paylaştı.

Yönetmenler, Sinema Emekçileri, Filmler ve Festivaller bölümünde, festival gönüllülerimiz tarafından hazırlanan festival gazetelerindeki; film festivallerine, yönetmenlere ve bağımsız sinemaya dair birçok içgörüyü sunan röportajları derledik. Festival açılışlarında ve gösterimlerinde dağıtılmak üzere, 2008, 2009, 2011, 2014 ve 2016 yıllarında toplam altı kez festival gazetesi yayınladık. Bu gazeteler yalnızca festival haberlerini ve film tanıtımlarını değil, yönetmen röportajlarını ve sinema sektörüne dair önemli analizleri de içeriyordu.

Bağımsız festivaller anlatıyor! bölümünde ise İşçi Filmleri Festivali, Documentarist İstanbul Belgesel Günleri, Hangi İnsan Hakları? Film Festivali, Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Festivali (BIFED) ve Pembe Hayat KuirFest festivalini düzenleyenler kendilerini anlattılar. Kendilerine yönelttiğim festivallerini nasıl tanımladıkları, festival ekibinin nasıl oluştuğu, film seçimi, kaynakları, ayırt edici özellikleri gibi bir dizi soruya yanıt verdiler.

İşçi Filmleri Festivali'nin 10. yılında, Yordam Yayınları tarafından Funda Başaran'ın editörlüğünde *İşçi Filmleri ve Öteki 'Sinemalar'* kitabı yayımlandı. Festivalin 20. yılında ise bu kitabın hazırlanması sorumluluğu bana geçti. Her biri çok değerli katkılar sunan yazarlarımızın uyumlu çalışmaları ve bu kitaba olan inançları olmasaydı, bu kitap ortaya çıkamazdı. Bu nedenle, tüm yazarlarımıza içtenlikle teşekkür ediyorum.

Bu kitabın; az bilinen, görünmeyen ve endüstri tarafından şekillendirilmeyen film festivallerinin daha fazla tanınmasına katkı sağlayacağını ve önemli bir boşluğu dolduracağını umuyorum.

Önder Özdemir
20.3.2025, Heybeliada